

## Gemeente van onze Heer Jezus Messias

1. Nog niet eens zo lang geleden deden we het heel precies én trouw: bidden en danken, drie maal daags vóór en na het eten, en dan nog eens aan het eind van de dag, vóórdat we gingen slapen, met een avondgebed. En verder bij alle vergaderingen en bijeenkomsten die tot de kerkelijke, resp. christelijke levenssfeer behoren.

Niet alleen *moeite* met het vele bidden en de gebruikte standaardgebeden, maar meer nog de *haast* en *tijdsdruk* van de moderne samenleving hebben deze op zich zinvolle momenten van inkeer en toekeer bijna geheel doen verdwijnen. Bij veel mensen is dat althans het geval. Sommigen vonden een vervanging in een stilte- en/of gebedsmoment aan het begin of einde van de dag. In de kloosters wordt het nog wel, nog altijd in praktijk gebracht. Altijd, alle tijd, wordt er gebeden: in de 'Metten', de 'Lauden', de 'Completen' en alle andere gebedstijden die er verder zijn.

Heel wat mensen, waaronder opvallend veel protestanten, gaan naar een klooster toe, voor een paar dagen of een week. Dat samen bidden en overdenken in de stilte van het klooster wordt daar vaak en door veel mensen als uiterst verademend ervaren en inspirerend gevonden.

2. Maar kijkend naar ons verhaal van vanmorgen, zou ik me kunnen voorstellen dat u/jij afhaakt, direct bij de eerste zin: 'Hij sprak tot hen een gelijkenis, dat zij altijd moesten bidden en niet verslappen.' Dat zijn nu niet direct erg inspirerende woorden, dat 'altijd' en dan ook nog 'moeten' bidden.

Gemeente, wat dat 'moeten' betreft, dat moet u hier toch niet verstaan als: 'Je moet, of je wilt of niet', maar in de zin van de noodzaak om ergens achteraan te blijven zitten, wil je ook datgene, waar je achteraan zit, krijgen. Dat maakt de gelijkenis over de onrechtvaardige rechter duidelijk. De weduwe *blijft* bij de rechter aanhouden. Hij mag dan God niet vrezen, naar geen mens een poot uitsteken, maar zij *blijft* komen en vragen of hij haar recht verschaft.

Nu zou je natuurlijk kunnen denken dat ze wel moest, omdat zij anders nooit aan haar recht zou komen? Maar dan vergeten we toch dat een mens – u en ik – ook heel makkelijk het hoofd laat hangen, als we, afhankelijk zijn van een ander, en diegene herhaaldelijk om iets vragen, maar het niet krijgen. Dan ben je op een gegeven moment toch geneigd te zeggen: 'Ach, laat ook maar.' U moet weten dat Jezus deze gelijkenis zelfs met het oog op *die* mensen vertelt, die mensen die op een gegeven moment het moede hoofd maar in de schoot leggen, omdat het maar niet lukken wil.

Zó las ik het u voor: 'En hij sprak een gelijkenis tot hen met het oog daarop dat zij altijd moesten bidden en niet verslappen', maar dat laatste, dat 'niet verslappen', is toch niet helemaal een adequate vertaling. Het woord 'versagen' is hier op zijn plek. Als u dat ouderwets vindt, mag u dat vervangen door 'de *moed niet verliezen*'.

3. Ik kom bij een *tweede* punt. De gelijkenis mag dan worden gesproken met het oog op het feit dat we onophoudelijk dienen te bidden (en niet versagen), we dienen nog iets anders te bedenken. Zo los van het verband zouden we namelijk kunnen denken dat het hier gaat om het bidden in het algemeen. Alsof Jezus ons zou oproepen tot een soort permanent gebedsleven. Alsof hij zou ons zou willen kritiseren dat we veel te weinig bidden. Dat is toch ook zo, zo zeggen een aantal van mijn collega's. Gemeente, maar ik weet zo nog net niet of dat ook daadwerkelijk zo is, we moeten hier voorzichtig zijn. Wie weet wat er in de 'binnenkamers' allemaal gebeurt?! Wat ik wel weet, is dat we dit verhaal niet zomaar even uit het verband van het evangelie kunnen lichten. Om ons verhaal van vanmorgen in het

juiste perspectief te zien, had ik meer moeten doen dan u alleen dit verhaal te lezen. Ook wat Jezus hier vlak voor zegt, had ik u eigenlijk moeten laten horen, een rede van Jezus, waarin het gaat over de komst van het Koninkrijk. Een rede, die haar aanleiding vindt in een vraag van de Farizeeën: wanneer dat Koninkrijk toch komen zou?

Sindsdien is het niet meer opgehouden. Steeds opnieuw hebben mensen die vraag gesteld, vanuit een hartstochtelijk verlangen dat het toch eens zou mogen gebeuren: een wereld zonder oorlog, een wereld zonder wraak en vergelding, een wereld zonder kloof tussen rijk en arm. En ze hebben het zich niet alleen afgevraagd, maar er ook hartstochtelijk om gebeden! Ruim twintig eeuwen nu al is er om gebeden, maar nog steeds niet is het definitief en overal zichtbaar geworden.

Je zou er toch bijna *de moed* door verliezen om daarom te blijven bidden?! Op z'n minst brengt het de vraag naar boven of *dát* bidden, om de komst van Zijn Koninkrijk wel zin heeft. Hoort Hij het wel? Wie heeft die vraag niet?

Met het oog daarop vertelt Jezus deze gelijkenis, die we kennen als 'de gelijkenis van de onrechtvaardige rechter'. Maar een passender naam lijkt me: 'de gelijkenis van de koppige weduwe'. 'Verschaf mij recht tegenover mijn tegenpartij!' zo vraagt ze steeds aan de rechter. Niet één keer, maar telkenmale. Steeds weer komt ze met diezelfde vraag bij hem terug, ondanks het feit dat zij weinig kans maakt, bij iemand, die de godheid niet vreesde en zich aan geen mens wat gelegen liet liggen, zo begrijp je.

Haar vraag 'Verschaf mij recht' kennen we uit de Psalmen (zie b.v. Psalm 43). Het is de roep die telkens klinkt, als mensen in nood verkeren of in verdrukking leven, als zij klemgezet zijn door anderen. En als er iemand zou moeten zijn die haar haar recht zou verschaffen, dan was dat – naar bijbels voorbeeld – de rechter van de stad. Opkomen voor weduwe, wees en vreemdeling, dat is zijn taak. Allereerst. Maar de rechter is niet zoals hij heeft te zijn, en daarom krijgt de weduwe niet wat zij zou moeten krijgen, haar rechtsverschaffing.

4. Deze vraag naar het verschaffen van recht, die in de gelijkenis gesteld wordt, past binnen dat kader, ze is echter niet toevallig. Die vraag is, zo moet u weten, de concretisering van de bede om de komst van Gods Koninkrijk. Als we met het 'Onze Vader' bidden: 'Uw Koninkrijk kome', dan wil dat allereerst zeggen, dan betekent dat – heel concreet – : 'Heer, onze Vader, verschaf toch recht aan alle mensen die geen kant meer op kunnen, aan mensen die geen leefruimte en geen vrijheid kennen.'

Met 'Uw Koninkrijk kome' bidden we dat er recht gedaan wordt aan een ieder die lijdt aan en onder ongerechtigheid, aan een ieder die verdrukt wordt, omdat hij/zij van een andere sexe, ras, politieke of godsdienstige overtuiging is en daarom buitengesloten wordt.

'Doe uw rijk komen', 'Verschaf recht waar het recht met voeten getreden wordt', 'Bevrijd mij uit mijn benarde positie', het zijn de bedes van velen op deze wereld, bedes die binnen de kerk klinken in het kyriëgebed met name, maar niet minder daarbuiten.

5. Gemeente, ik zou niet eerlijk zijn, als ik nog niet op iets bijzonders zou wijzen. Het gaat om het (Griekse) werkwoord dat de weduwe gebruikt. Want ook ik heb dat nu wel steeds weergegeven met 'recht verschaffen'. Laat ik u schrikken, als ik u zeg dat hier hetzelfde werkwoord staat als in Psalm 94, een wraakpsalm! 'God der wrake', zo heeft de NBG-vertaling. God van de 'wraakoefeningen', zo heb ik het ooit vertaald. Dat werkwoord nu staat hier. Je zou dus eigenlijk moeten vertalen met .....nee, niet met: 'Neem voor mij wraak op mijn tegenpartij', maar met: 'Wraak mij van mijn tegenstander.' Het gaat hier noch in Psalm 94 om het wraak nemen, zoals wij dat noemen, maar om het wraken, zoals we dat kennen uit de rechtbank: om, zoals dat wordt genoemd het wraken van rechters. Dan gaat het om het ontzetten van iemand. Dat is wat de weduwe aan de rechter vraagt: 'Ontzet (*ek-dikeo*) mij van (*apo*) mijn tegenstander.'

6. En de rechter? Wat deed hij met deze dringende vraag van de weduwe? 'Hij wilde een tijdlang niet', zo staat er plompverloren. Hij had gewoon geen zin! De lomperik, ben je dan toch geneigd te zeggen. Of niet soms? Tegelijkertijd moet je zeggen dat hij niet de eerste en laatste is, die zo reageert op iemand die dringend een beroep doet op diegene waarvan hij had mogen verwachten dat deze je zou helpen. Dat komt nog steeds voor. Gewoon dat iemand het niet wil, er geen zin heeft.

Hier is er dan toch een verschil! Want deze rechter gaat bij zichzelf te rade – zoals in het Lucasevangelie nog meer mensen doen: de onrechtvaardige(!) rentmeester bijvoorbeeld, en de rijke boer. Waarom hij zich voorneemt om haar te ontzetten? Nee, dat is niet, omdat hij uiteindelijk toch begaan raakt met haar. Een uitermate lastige tante vindt hij haar. Strikt eigenbelang is het, dat hij het uiteindelijk toch doet waar zij om vraagt. Domweg, omdat hij bang is dat ze tenslotte een keer zal komen en hem een paar rake klappen zal verkopen.

7. Zo eindigt de *gelijkenis*! Maar is het ook een gelijkenis, in die zin dat de Here God met deze rechter wordt vergeleken? Die gedachte zou je kunnen hebben, dat ook Hij toch eigenlijk onrechtvaardig is. Als Hij rechtvaardig was, dan zou deze wereld er toch heel anders uitzien. Hoe graag zou je Hem willen zien optreden in deze wereld! Hoe graag zou je (in dagen als deze) willen zien dat het Vredesrijk aanbrak!

Is het dan raar dat het idee bij je naar boven komt van een Rechter, ... God (!), die het –een tijdlang- niet wilde.

Gemeente, nu mogen *wij* die gedachte misschien hebben, het vervolg, de toepassing van de gelijkenis zagezegd, levert voor deze gedachte geen argument. Integendeel, daar is het veeleer andersom. Het gaat hier namelijk om een, al ik even technisch mag zijn, om een *minor-maior*-redenering. Anders gezegd, om een redenering die bij een uiterst ongunstige (*minor*) situatie inzet en die wil toeleiden naar de betere (*maior*) situatie. Toegesproken naar ons verhaal: waar het om gaat, is dit: als de onrechtvaardige rechter al recht weet te doen, uit eigenbelang alleen al, hoeveel te meer zal God het doen. Nee, het woord 'rechtvaardig' klinkt hier bij Hem, de Eeuwige, niet. Voor wie God echt kent, die met Hem in relatie staat, hoeft dat ook niet. Die weet, vanuit Tenach, en als het goed is, ook uit zijn eigen leven, dat Hij rechtvaardig is! Zal God – die in Psalm 68 de rechter der weduwen wordt genoemd – Hij die zoveel anders is dan deze rechter, aan degene die hem zo dichtbij staan, zijn uitverkorenen, d.i. de mensen die hij geroepen heeft om Zijn weg te gaan, geen recht verschaffen, als zij dag en nacht tot Hem hun smeekgebeden zitten, wanneer zij in de moeilijkheden verkeren. 'Hoeveel gunstiger is jullie verhouding tot Mij dan die van de weduwe tegenover de rechter.'

Aan haar deed de onrechtvaardige rechter notabene recht, al deed hij het, omdat hij bang als hij was dat zij hem tenslotte een klap voor zijn kop zou verkopen. Nee, lankmoedig was *hij*, deze rechter niet, in tegenstelling tot de Eeuwige. Geduldig blijft Hij met ons, bidders. Boos wordt Hij niet, als we tot Hem blijven roepen: 'Dat Koninkrijk van U, komt daar nog wat van' (zo Gerard Reve).

8. Dat nu mogen wij weten, als wij ons als leerlingen van hem beschouwen, en er momenten zijn dat we in de put zitten, dan mogen we weten dat Hij ons smeken hoort, dat wij Hem niet koud laten, met name als het op die weg donker is en moeilijk wordt. Of Hij ons smeken tenslotte ook zal horen, dat vertrouwen kunnen we putten uit het smeekgebed van de Man uit Nazareth, dat ten laatste ook werd gehoord! Zoals duidelijk werd, toen zijn Vader hem ten derde dage aan het licht bracht. Op basis daarvan mogen ook wij weten, dat, als we zijn weg gaan, dat hij ons recht verschaft. Snel doet hij dat, zo belooft Hij, als de Mensenzoon komt.

De vraag die ons gesteld wordt, is of Hij bij Zijn komst ook dat geloof, d.i. die vasthoudendheid, op aarde zal vinden? Aan u en mij om met een biddend leven en werken daar antwoord op te geven.

**In de Naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest. Amen.**

*22<sup>ste</sup> Zondag na Pinksteren, 20 oktober 2013  
Abdijkerk, Den Haag-Loosduinen  
ds. Nico Riemersma*

**Literatuur**

Nico Riemersma, 'Geduld dat ruimte biedt. Over *makrothumê* in Lucas 18:7', *Interpretatie* 18/6 (2010), 26-28.

Nico Riemersma, ".....En hij is lankmoedig jegens hen' (Lucas 18,1-8)", in: *Het Lucasevangelie onder de loep: Opbouw, stijl en theologie*, Middelburg 2016, 214-234.